

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A Digital Learning Platform for Generation Z: Passport to IFRS®

UFRS® 10 Konsolide Finansal Tablolar

Funded by the Erasmus+ Program of the European Union. However, European Commission and Turkish National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Copyright 2021, Istanbul University

UFRS® 10 Konsolide Finansal Tablolar

Kapsam ve Temel Tanımlar

Mayıs 2011'de Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), grup muhasebesi için hükümleri belirleyen beş standarttan oluşan bir paket yayınlamıştır: konsolidasyon, müşterek anlaşmaların muhasebeleştirilmesi ve iştirakler. Bu standartlar, "konsolidasyon paketi" olarak bilinir ve aşağıdakileri içerir:

- UFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar
- UFRS 11 Müşterek Anlaşmalar
- UFRS 12 Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar
- UMS 27 Bireysel Finansal Tablolar
- UMS 28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklıklarındaki Yatırımlar

Bir şirketler grubu, aynı şirket veya kontrol eden şirketin kendisi tarafından kontrol edilen bir dizi şirket tarafından oluşturulan ekonomik bir varlıktır. Konsolide finansal tablolar, paydaşlar tarafından kurumsal gruplara karar vermek için kullanılan birincil bilgi kaynakları olduğundan karar vericiler için çok önemlidir.

UFRS 10, ana ortaklığın konsolide finansal tablolar sunmasını gerektirir. Ana ortaklık, "bir veya daha fazla işletmeyi kontrol eden bir işletme" olarak tanımlanır. Konsolide finansal tablolar, "ana ortaklığın ve onun bağlı ortaklıklarının varlıklarının, borçlarının, özkaynaklarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının tek bir işletmenininki gibi sunulduğu, bir gruba ait finansal tablolar" olarak tanımlanmaktadır.

UFRS 10, konsolide finansal tabloların hazırlanması ve sunulması için bir metodoloji sağlar. Konsolidasyon metodolojisinin yanı sıra UFRS 10, yatırım yapılan işletme üzerindeki kontrol düzeyinin nasıl belirleneceği konusunda da rehberlik sağlamaktadır.

UFRS 10, ana ortaklığın ve onun bağlı ortaklıkların bir bütün olarak finansal durumunu ve performansını yansıtan konsolide finansal tablo sunmasını gerektirir. Bağlı ortaklık, "başka bir işletme tarafından kontrol edilen bir işletmedir". Grup, "bir ana ortaklık ve onun bağlı ortaklıklardır". Yatırım yapılan işletme üzerindeki gücün seviyesi, kontrolün belirlenmesinde temel kriterdir. Güç, "ilgili faaliyetlerin hâlihazırda yönetilmesi imkânını sağlayan mevcut haklar", ilgili faaliyetler ise "yatırım yapılan işletmenin, getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetler" olarak tanımlanır.

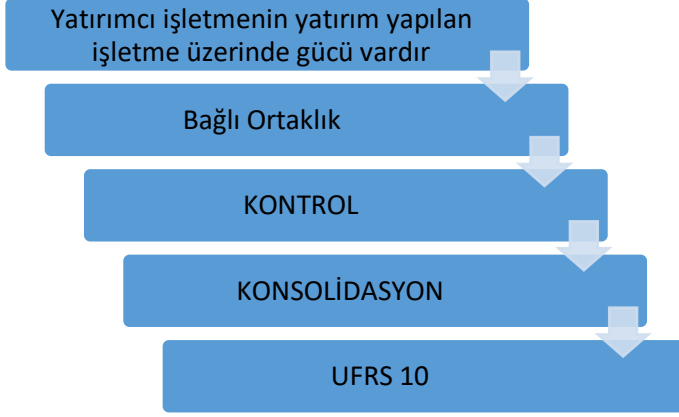
Temel Konular

Kontrol

UFRS 10'daki konsolidasyon modeli kontrole dayalıdır. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasında temel olan ilke, ana ortaklık olan bir şirketin bağlı ortaklığın kontrol gücü ile doğrudan ilişkili olmasıdır. Raporlayan işletmenin, yatırım yapılan işletmeyi kontrol etmesi durumunda, yatırım yapılan işletmeyi konsolide etmesi gerekir. UFRS 10, bir veya daha fazla şirketi kontrol eden tüm şirketler için geçerlidir. Ancak, UFRS 10 kontrol tanımı içerir ve bir işletmenin (yatırımcı bir işletmenin) yatırım yapılan işletme üzerinde kontrole sahip olup olmadığına karar verirken dikkate alınması gereken hükümleri içerir.

Kontrol prensibi konsolidasyonun temelidir. Yatırımcı işletme, ana ortaklık olup olmadığına kontrol ilkesi ile karar verecektir. Konsolidasyon sürecinde kontrol ilkesinin rolü Şekil 1'de sunulmaktadır.

Şekil 1. Kontrol ve Konsolidasyon

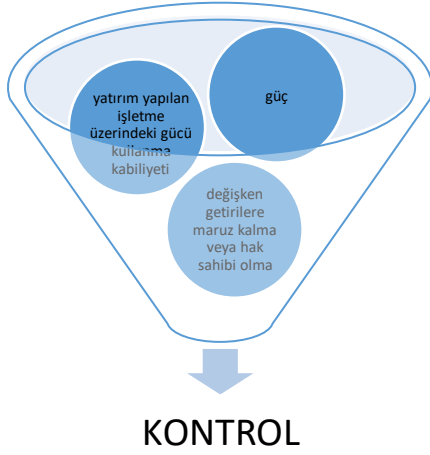

Yatırımcı işletmenin yatırım yapılan işletme üzerinde gücü varsa, yatırımcı işletmeye “ana ortaklık” denir; yatırım yapılan işletmeye “bağlı ortaklık” adı verilir ve yatırımcı işletme bağlı ortaklık üzerinde kontrole sahiptir. UFRS 10'a göre muhasebeleştirme yöntemi “konsolidasyon” olacaktır.

UFRS 10'a göre, yatırımcı bir işletmenin, yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kaldığı veya bu getirilerde hak sahibi olduğu durumlarda yatırım yapılan işletmeyi kontrol etmesi beklenir. Yatırımcı işletme, üç temel kontrol unsuruna sahipse yatırım yaptığı işletmeyi kontrol eder (UFRS10.7): (ayrıca bkz. Şekil 2)

- Yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahiptir – Yatırım yapılan işletmenin getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetlerin yönetilmesi imkânını sağlayan mevcut haklar (ilgili faaliyetler)
- Yatırım yaptığı işletmeyle olan ilişkisinden dolayı değişken getirilere maruz kalmakta veya bu getirilerde hak sahibi olmaktadır.
- Elde edeceği getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerindeki gücünü kullanma imkânına sahiptir.

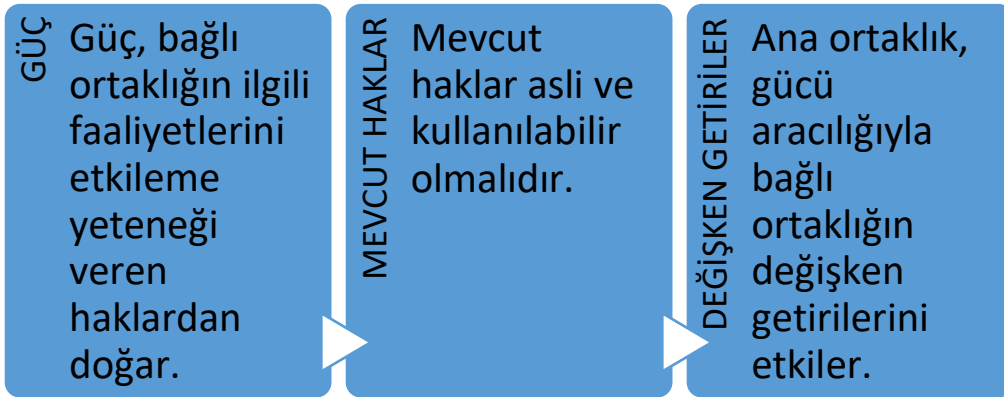
Şekil 2. Kontrol İlkesi

Kontrol; güç, değişken getirilere maruz kalma veya hak sahibi olma ve yatırım yapılan işletme üzerindeki gücü kullanma kabiliyetini içerir.

UFRS 10, yatırımcı işletmenin getirilerini etkilemek için gücünü kullanabileceği bir hüküm getirerek güç ve getiri arasında bağlantı kurar. UFRS 10'un kontrol tanımı, "güç ve getiri" kavramını korur, ancak aynı zamanda yatırım yapılan işletmenin getirilerini etkileyen ilgili faaliyetleri yönlendirme yeteneğine de odaklanır.

Şekil 3. Kontrolün bileşenleri

Şekil 3'te gösterildiği gibi; güç haklardan doğar. Mevcut hakları asli ve kullanılabilir kılan nedir? Bu haklar doğrudan (örneğin oy hakları ve/veya potansiyel oy hakkı aracılığıyla) veya karmaşık (örneğin sözleşmeye bağlı anlaşmalara dayandırılmış) olabilir. Mevcut hakların kullanılması, bir ana ortaklıkta oy haklarına sahip olmaktan kaynaklanabilir. Bununla birlikte, haklar halen kullanılabilir olmasa da bazen haklar asli olabilir. Örneğin, oy hakları sadece idari görevlerle ilgili olduğunda, bunların yatırım yapılan işletmenin getirileri üzerinde önemli bir etkisi olmaz ve sonuçta ana ortaklık tarafından kontrol edilir.

Yatırımcı işletme, oy haklarının çoğunluğuna sahip olup olmadığını kolaylıkla belirleyebilir. Oy hakkıyla kontrolün net olarak belirlenememesi durumunda yatırımcı işletme, yatırım yaptığı işletmenin amaç ve oluşumunu, daha açık ifadeyle yatırım yaptığı işletmenin ilgili faaliyetlerini dikkate alır. İlgili

faaliyetler, yatırım yapılan işletmenin, getirilerini önemli ölçüde etkileyen faaliyetleridir. Bir dizi işletme ve finansman faaliyeti, yatırım yapılan birçok işletmede getirileri önemli ölçüde etkilemektedir. Bağlı ortaklığın değişken getirileri esas olarak temettülerdir. Bu tür getiriler, yatırım yapılan işletmenin performansının bir sonucu olarak değişme potansiyeline sahip olmalıdır ve olumlu, olumsuz veya her ikisi birden olabilir. Ana ortaklığın bu getirilerin tutarını etkileme gücü varsa, bu, ana ortaklığın bağlı ortaklığı kontrol ettiği anlamına gelir.

Bağlı ortaklığın ilgili faaliyetleri arasında mal veya hizmetlerin alımı ve satımı, finansal varlıkların elde tutma süresince yönetimi, varlıkların seçimi, edinimi veya elden çıkarılması, yeni ürün veya süreçlerin araştırılması ve geliştirilmesi, finansman yapısının belirlenmesi veya fon edinimi yer alabilir. Bu ilgili faaliyetleri yönetmek için, ana ortaklığın mevcut hakları asli olmalıdır.

Yatırımcı işletmenin yatırım yapılan bir işletmeyi kontrol edip etmediğini değerlendirirken, karar verme hakkına sahip yatırımcı işletme, (oy hakları yoluyla değil) diğer tarafların asil veya vekili olarak hareket edip etmediğini belirler. Bu değerlendirme yapılırken çeşitli faktörler göz önünde bulundurulur. Örneğin, vekil olup olmadığı belirlenirken karar vericinin ücreti dikkate alınır.

Sadece koruyucu haklara sahip olan yatırımcı işletme, yatırım yapılan işletme üzerinde güce sahip olmaz ve bu nedenle yatırım yapılan işletmeyi kontrol edemez. Koruyucu haklar, bu hakları ellerinde bulunduranların çıkarlarını korumak amacıyla tasarlanmış olan ve ilişkili olduğu işletme üzerinde güç sağlamayan haklardır.

ÖRNEK 1 : SÖZLEŞMEYE BAĞLI ANLAŞMA İLE KONTROL

Blue Star, Red Moon'un %30 adi hissesine sahiptir. Paylar oy hakları ile ilişkilidir. Kalan hissedarlar bireysel olarak %3'ten fazla paya sahip değildir. Blue Star, Red Moon'un üretim sürecini yönlendirmek için kendisine güç sağlayan Red Moon ile sözleşmeye bağlı anlaşma yapmıştır.

Blue Star, Red Moon üzerinde kontrole sahip midir?

Blue Star, oy haklarının çoğunluğuna sahip değildir. Ancak Blue Star, sözleşmeye bağlı anlaşmaya dayalı olarak üretim sürecinde (ilgili faaliyet) karar verme konusunda Blue Star'a güç sağlayan Red Moon üzerinde kontrole sahiptir.

Muhasebeleştirme hükümleri

Ana ortaklığın bağlı ortaklığı/bağlı ortaklıkları üzerinde kontrolü varsa, UFRS 10 uyarınca ana ortaklığın grup için konsolide finansal tablolar sunması gerekir.

Konsolide finansal durum tablosunun hazırlanması

Konsolide finansal tablo, UFRS 10'un muhasebe hükümleri uyarınca konsolidasyon prosedürlerine dayanarak ana ortaklığın bireysel finansal tablolarının ve bağlı ortaklığın/bağlı ortaklıkların bireysel finansal tablolarının konsolidasyonunu içerir. Ana ortaklık, benzer koşullardaki işlemler ve diğer olaylar için yeknesak muhasebe politikaları kullanarak konsolide finansal tabloları hazırlar.

Konsolidasyon işlemleri

Konsolidasyon sürecinde, ana ortaklığın ve bağlı ortaklıklarının finansal tabloları tek tek birleştirilir. Ana ortaklık ve bağlı ortaklıkları, yeksenak muhasebe politikalarına ve raporlama tarihlerine sahip olmalıdır.

Konsolidasyon işlemleri şunları içerir: (UFRS 10.B86)

- Ana ortaklığın ve bağlı ortaklıklarının varlık, yükümlülük, özkaynak, gelir, gider ve nakit akışlarına ait benzer kalemleri birleştirilir.
- Ana ortaklığın her bir bağlı ortaklıktaki yatırımının defter değeri ile her bir bağlı ortaklığın özkaynaklarından ana ortaklığın payına isabet eden tutarları elimine eder ve şerefiyeyi yada pazarlıklı satın alma kazancını muhasebeleştirir.
- Grup işletmeleri arasındaki işlemlerle ilgili özkaynak, gelir, gider ve nakit akışları ile grup içi varlık ve borçların tümünü elimine eder.

Şirketler grubunun tek bir işletme olarak raporlanabilmesi için grup içindeki işlemlerin elimine edilmesi gerekir. Bu nedenle konsolide finansal tablolara işletmelerin sadece grup dışındaki taraflarla olan işlemleri dahil edilmiştir.

ÖRNEK 2: KONSOLİDE FİNANSAL DURUM TABLOSUNUN HAZIRLANMASI

Konsolide finansal durum tablosunun hazırlanmasında, ana ortaklık yatırım tutarı ile bağlı ortaklık özsermaye tutarının birbirinden farklı olması nedeniyle şerefiyenin ortaya çıkması ya da kontrol gücü olmayan payların olup olmamasına göre farklı seçenekler bulunmaktadır. Aşağıdaki örnekler, ortaya çıkabilecek bu farklı durumları açıklamaktadır.

Ana ortaklığın yatırım tutarı = Bağlı ortaklığın özsermayesi

A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın %100 hissesine sahiptir. A ana ortaklığın ve B bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi bireysel finansal durum tabloları aşağıdaki gibidir:

Ana Ortaklık A'nın Finansal Durum Tablosu (PB)

Kasa	5,000	Satıcılar	3,000
Alıcılar (B)	6,000	Sermaye	11,000
Finansal Yatırımlar (B)	10,000	Dağıtılmamış kârlar	7,000
Toplam varlıklar	21,000	Toplam kaynaklar	21,000

Bağlı Ortaklık B'nin Finansal Durum Tablosu (PB)

Kasa	10,000	Satıcılar (A)	6,000
Stoklar	7,000	Borç senetleri	1,000
		Sermaye	9,000
		Dağıtılmamış kârlar	1,000
Toplam varlıklar	17,000	Toplam kaynaklar	17,000

Edinim tarihinde yapılacak olan eliminasyon ile, ana ortaklığın yaptığı yatırım ile bağlı ortaklığın özsermaye tutarı elimine edilir. Böylece, konsolide finansal durum tablosunda ana ortaklığın yatırım tutarı ve bağlı ortaklığın özsermayesi yer almaz. B bağlı ortaklığının varlık ve borçlarının gerçeğe uygun değerlerini yansıttığını ve B bağlı ortaklığının A ana ortaklığına 6,000 PB borçlu olduğunu varsayarsak; eliminasyon için çalışma kağıdı aşağıdaki gibi olacaktır:

Çalışma Kağıdı (PB)

	Ana Ortaklık A	Bağlı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Kasa	5,000	10,000			15,000
Alıcılar (B)	6,000			6,000	-
Stoklar		7,000			7,000
Finansal Yatırımlar (B)	10,000			10,000	-
Satıcılar	3,000	6,000	6,000		3,000
Borç Senetleri		1,000			1,000
Sermaye	11,000	9,000	9,000		11,000
Dağıtılmamış kârlar	7,000	1,000	1,000		7,000

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Satıcılar	6,000
Sermaye	9,000
Dağıtılmamış kârlar	1,000
Alıcılar	6,000
Finansal Yatırımlar	10,000

Konsolide Finansal Durum Tablosu (PB)

Kasa	15,000	Satıcılar	3,000
Stoklar	7,000	Borç Senetleri	1,000
		Sermaye	11,000
		Dağıtılmamış kârlar	7,000
Toplam varlıklar	22,000	Toplam kaynaklar	22,000

Ana ortaklığın yatırım tutarı > Bağlı ortaklığın özsermayesi

A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın %100 hissesine sahiptir. A ana ortaklığın ve B bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi bireysel finansal durum tabloları aşağıdaki gibidir:

Ana Ortaklık A'nın Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	4,000	Satıcılar	2,100
Finansal Yatırımlar (B)	1,500	Sermaye	3,250
		Dağıtılmamış kârlar	150
Toplam varlıklar	5,500	Toplam kaynaklar	5,500

Bağlı Ortaklık B'nin Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	2,000	Satıcılar	750
		Sermaye	1,200
		Dağıtılmamış kârlar	50
Toplam varlıklar	2,000	Toplam kaynaklar	2,000

Bu durumda, A ana ortaklığın yatırım tutarı (1,500 PB) B bağlı ortaklığın özsermayesinden (1,250 PB) fazladır. Bu durum konsolide finansal durum tablosunda şerefiyenin muhasebeleştirilmesine yol açacaktır.

A ana ortaklığın yatırımı ile B bağlı ortaklığın özsermayesinin eliminasyonu için A ana ortaklığı tarafından çalışma kağıtlarına yapılan kayıt aşağıdaki gibi olacaktır: (B Bağlı ortaklığın net varlıklarının defter değerinin gerçeğe uygun değerine eşit olduğu varsayılarak)

Çalışma Kağıdı (PB)

	Ana Ortaklık A	Bağlı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Varlıklar	4,000	2,000			6,000
Finansal Yatırımlar (B)	1,500			1,500	-
Satıcılar	2,100	750			2,850
Sermaye	3,250	1,200	1,200		3,250
Dağıtılmamış kârlar	150	50	50		150
Şerefiye (1,500-1,250)			250		250

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Sermaye	1,200	
Dağıtılmamış kârlar	50	
Şerefiye	250	
	Finansal yatırımlar	1,500

Konsolide Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	6,000	Satıcılar	2,850
Şerefiye	250	Sermaye	3,250
		Dağıtılmamış kârlar	150
Toplam varlıklar	6,250	Toplam kaynaklar	6,250

B bağı ortaklığın net varlıklarının gerçeğe uygun değerinin, defter değerinden 50 PB daha fazla olan 1,300 PB olduğu varsayımıyla; eliminasyon çalışma kağıdı ve konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

Çalışma Kağıdı (PB)

	Ana Ortaklık A	Bağı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Varlıklar	4,000	2,000	50		6,050
Finansal Yatırımlar (B)	1,500			1,500	-
Satıcılar	2,100	750			2,850
Sermaye	3,250	1,200	1,200		3,250
Dağıtılmamış kârlar	150	50	50		150
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri			50	50	
Şerefiye (1,500-1,300)			200		200

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Varlıklar	50	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri		50
Sermaye	1,200	
Dağıtılmamış kârlar	50	
Şerefiye	200	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri	50	
Finansal yatırımlar		1,500

Konsolide Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	6,050	Satıcılar	2,850
Şerefiye	200	Sermaye	3,250
		Dağıtılmamış kârlar	150
Toplam varlıklar	6,250	Toplam kaynaklar	6,250

Ana ortaklığın yatırım tutarı < Bağıli ortaklığın özsermayesi

A ana ortaklık, B bağıli ortaklığın %100 hissesine sahiptir. A ana ortaklığın ve B bağıli ortaklığın konsolidasyon öncesi bireysel finansal durum tabloları aşağıdaki gibidir:

Ana Ortaklık A'nın Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	4,000	Satıcılar	2,100
Finansal Yatırımlar (B)	1,250	Sermaye	3,000
		Dağıtılmamış kârlar	150
Toplam varlıklar	5,250	Toplam kaynaklar	5,500

Bağıli Ortaklık B'nin Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	2,250	Satıcılar	750
		Sermaye	1,400
		Dağıtılmamış kârlar	100
Top	2,250	Toplam kaynaklar	2,250

Pazarlıklı satın almanın sonucu olarak, A ana ortaklığın yatırımının defter değeri (1,250 PB), B bağıli ortaklığın özsermayesinden (1,500 PB) yüksektir. Tutarları ölçmek için kullanılan prosedürleri gözden geçirdikten sonra, ana ortaklık, elde edilen pazarlıklı satın alma kazancını satın alma tarihinde kâr veya zararda muhasebeleştirir.

Eliminasyon için çalışma kağıdı ve konsolide finansal durum tablosu aşağıdaki gibi olacaktır:

Çalışma Kağıdı (PB)

	Ana Ortaklık A	Bağıli Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Varlıklar	4,000	2,250			6,250
Finansal Yatırımlar (B)	1,250			1,250	
Satıcılar	2,100	750			2,850
Sermaye	3,000	1,400	1,400		3,000

Dağıtılmamış kârlar	150	100	100		150
Pazarlıklı satın alma kazancı				250	250

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Sermaye	1,400		
Dağıtılmamış kârlar	100		
Finansal yatırımlar		1,250	
Pazarlıklı satın alma kazancı		250	

Konsolide Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	6,250	Satıcılar	2,850
		Sermaye	3,000
		Dağıtılmamış kârlar	150
		Pazarlıklı satın alma kazancı	250
Toplam varlıklar	6,250	Toplam kaynaklar	6,250

Kontrol Gücü Olmayan Paylar

Raporlayan işletme, kâr veya zararı ve diğer kapsamlı gelirin her bir bileşenini, ana ortaklığın hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara dağıtır. Ana ortaklık ve kontrol gücü olmayan paylara tahsis edilen oran, mevcut sahiplik payları esas alınarak belirlenir. (IFRS 10.B94, IFRS 10.B89)

Bu durum, kontrol gücü olmayan payların açık (ters) bakiyesi ile sonuçlansa bile, raporlayan işletme, toplam kapsamlı geliri ana ortaklığın hissedarlarına ve kontrol gücü olmayan paylara da dağıtır. (IFRS 10.B94)

Edinim Tarihinde Şerefiye ve Kontrol Gücü Olmayan Payların Belirlenmesi

Edinim tarihinde, gruba dahil şirketler arasında eliminasyon gerektiren işlemler öncesi hem şerefiye hem de kontrol gücü olmayan payların hesaplanması konsolidasyon sürecinin başlangıcını oluşturur. UFRS 10, edinim tarihindeki bu tür işlemler için UFRS 3 İşletme Birleşmelerine atıfta bulunur.

Ana ortaklık, edinilen varlıkları ve üstlenilen borçları edinim tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle ölçer.

Kontrol gücü olmayan paylar, "bir bağlı ortaklığın doğrudan veya dolaylı olarak ana ortaklığa ait olmayan paylarıdır."

Ana ortaklığın, bağlı ortaklığın %100'ünden daha azına sahip olması durumunda, konsolide finansal tabloların hazırlanmasında ayrı bir prosedür uygulanır. Bu durumda kontrol gücü olmayan paylar belirlenmeli ve konsolide finansal tablolarda sunulmalıdır. Kontrol gücü olmayan paylar, konsolide finansal durum tablosunda özkaynaklar altında ayrı bir kalem olarak yer almaktadır. Konsolide finansal durum tablosunda kontrol gücü olmayan payların ölçümü için iki farklı yöntem vardır: (UFRS 3.19)

(a) gerçeğe uygun değer (bağlı ortaklığın hisselerinin piyasa fiyatına dayalı olarak)

(b) bağlı ortaklığın net varlıklarının gerçeğe uygun değerinin orantılı payı

Kontrol gücü olmayan paylar iki farklı şekilde hesaplanabileceğinden şerefiye tutarı da uygulanan yöntemle göre farklılık gösterecektir.

Örnek 3: Kontrol gücü olmayan paylar

A ana ortaklık, B bağlı ortaklığın %80 hissesine sahiptir. B bağlı ortaklığın %20 hissesi kontrol gücü olmayan paylara aittir. Edinim tarihinde, B'nin net varlıklarının defter değeri 4,000 PB'dir. Net varlıkların gerçeğe uygun değeri 4,800 PB'dir. A, gerçeğe uygun değer yerine net varlıkların orantılı payı yöntemini kullanarak kontrol gücü olmayan payları muhasebeleştirmeye karar verir.

Konsolidasyon prosedürlerine göre kontrol gücü olmayan paylar hesaplanmalı ve konsolide finansal durum tablosunda sunulmalıdır. A ana ortaklığın ve B bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi bireysel finansal durum tabloları aşağıdaki gibidir:

Ana Ortaklık A'nın Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	7,000	Satıcılar	1,000
Finansal yatırımlar (B)	5,000	Sermaye	9,000
		Dağıtılmamış kârlar	2,000
Toplam varlıklar	12,000	Toplam kaynaklar	12,000

Bağlı Ortaklık B'nin Finansal Durum Tablosu (PB)

Varlıklar	4,000	Sermaye	2,500
		Dağıtılmamış kârlar	1,500
Toplam varlıklar	4,000	Toplam kaynaklar	4,000

Çalışma kağıdı (CU)

	Ana Ortaklık A	Bağlı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Varlıklar	7,000	4,000	800		11,800
Finansal yatırımlar (B)	5,000			5,000	
Satıcılar		1,000			1,000
Sermaye	9,000	2,500	2,500		9,000
Dağıtılmamış kârlar	2,000	1,500	1,500		2,000
Şerefiye (5,000 – 80%*4,800)			1,160		1,160
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri (4,800-4,000)			800	800	-

Kontrol gücü olmayan paylar (20%*4,800)				960	960
--	--	--	--	-----	-----

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Varlıklar	800		
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri		800	
Sermaye	2,500		
Dağıtılmamış kârlar	1,500		
Şerefiye	1,160		
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri	800		
Finansal yatırımlar		5,000	
Kontrol gücü olmayan paylar		960	

Konsolide Finansal Durum Tablosu

Varlıklar	11,800	Satıcılar	1,000
Şerefiye	1,160	Sermaye	9,000
		Dağıtılmamış kârlar	2,000
		Kontrol gücü olmayan paylar	960
Toplam varlıklar	12,960	Toplam kaynaklar	12,960

A'nın gerçeğe uygun değer yöntemini kullanarak kontrol gücü olmayan payları muhasebeleştirmeye karar verdiği ve B'nin piyasa fiyatının 5,000 PB olduğunu varsayalım.

Çalışma Kağıdı (PB)

	Ana Ortaklık A	Bağlı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide finansal durum tablosu
			Borç	Alacak	
Varlıklar	7,000	4,000	1,000		12,000
Finansal yatırımlar (B)	5,000			5,000	
Satıcılar		1,000			1,000
Sermaye	9,000	2,500	2,500		9,000
Dağıtılmamış kârlar	2,000	1,500	1,500		2,000
Şerefiye (5,000 – 80%*5,000)			1,000		1,000

Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri (5,000-4,000)			1,000	1,000	-
Kontrol gücü olmayan paylar (20%*5,000)				1,000	1,000

Çalışma kağıdına göre, eliminasyon için yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

Varlıklar	1,000	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri		1,000
Sermaye	2,500	
Dağıtılmamış kârlar	1,500	
Şerefiye	1,000	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri	1,000	
Finansal yatırımlar		5,000
Kontrol gücü olmayan paylar		1,000

Konsolide Finansal Durum Tablosu

Varlıklar	12,000	Satıcılar	1,000
Şerefiye	1,000	Sermaye	9,000
		Dağıtılmamış kârlar	2,000
		Kontrol gücü olmayan paylar	1,000
Toplam varlıklar	13,000	Toplam kaynaklar	13,000

Mülkiyet paylarındaki değişiklikler

Ana ortaklık bir bağlı ortaklığı üzerindeki kontrolü kaybettiğinde:

- Kontrolünü kaybettiği eski bağlı ortaklığının varlıklarını ve borçlarını konsolide finansal durum tablosu dışı bırakır.
- Önceki bağlı ortaklığında devam eden yatırımlarının tamamını finansal tablolara yansıtır ve takip eden dönemlerde bu yatırımları ve önceki bağlı ortaklıkla arasındaki borç veya alacakları ilgili UFRS'ler uyarınca muhasebeleştirir. Devam eden söz konusu yatırımlar, yeniden ölçülür ve kontrolün kaybedildiği tarihte yeniden ölçülen değer, uygulanabilir olması durumunda, bir finansal varlığın TFRS 9 uyarınca ilk muhasebeleştirilmesi sırasındaki gerçeğe uygun değeri olarak veya bir iştirak veya iş ortaklığındaki yatırımın finansal tablolara ilk alınma maliyeti olarak dikkate alınır.
- Kontrolü sağlayan önceki paylara atfedilebilen kontrolün kaybıyla ilişkili kazanç veya kayıpları muhasebeleştirir.

Konsolidasyona İlişkin İstisnalar

Aşağıdaki koşulların tamamını karşılayan bir ana ortaklık konsolide finansal tablo sunmak zorunda değildir: (UFRS10.4)

- Ana ortaklığın başka bir işletmenin tamamen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ya da başka bir işletmenin kısmen sahip olduğu bir bağlı ortaklık olması ve tüm ortaklara ana ortaklığın konsolide finansal tablo sunmayacağıнын bildirilmiş olması ve ortakların da bu duruma itiraz etmemiş olması,
- Ana ortaklığın borçlanma araçlarının ya da özkaynağa dayalı finansal araçlarının halka açık bir piyasada işlem görmüyor olması,
- Ana ortaklığın, herhangi bir finansal aracın halka açık bir piyasada ihracı için bir sermaye piyasası otoritesine veya düzenleyici diğer bir kuruma, finansal tablolarını vermek suretiyle başvuruda bulunmuş olmaması veya başvuruda bulunma sürecinde olmaması ve
- Ana ortaklık veya ara kademe bir ana ortaklığın kamunun kullanımına açık ve TFRS 10 uyarınca gerçeğe uygun değer farkı kâr veya zarara yansıtılarak ölçülen veya konsolide edilen bağlı ortaklıklarının TFRS'lere uygun finansal tablolar hazırlıyor olması.

Yatırım İşletmelerinin Konsolidasyona İlişkin İstisnaları

Yatırım işletmeleri bağlı ortaklıklarını konsolide etmez. Bir işletme, "yatırım işletmesi"nin gerekliliklerini yerine getiriyorsa, bağlı ortaklıklarını konsolide etmez. Bağlı ortaklıklardaki payların konsolide edilmesi yerine gerçeğe uygun değer farkını kâr veya zarara yansıtılarak ölçer.

Bir yatırım işletmesi (UFRS10.Ek A):

- Yatırımcıya veya yatırımcılara yatırım yönetimi hizmeti sunmak amacıyla bir veya birden fazla yatırımcıdan fon elde eder.
- Yatırımcısına veya yatırımcılarına, iş amacının fonları yalnızca sermaye kazancı veya yatırım geliri ya da her ikisini birden elde etmek üzere yatırım yapmak olduğunu taahhüt eder.
- Yatırımlarının tamamına yakınının performansını gerçeğe uygun değer esasları üzerinden ölçer ve değerlendirir.

Yatırım işletmelerinin diğer belirgin özellikleri şunlardır: (UFRS10.28)

- Birden fazla yatırıma sahiptir.
- Birden fazla yatırımcıya sahiptir.
- İlişkili tarafı olmayan yatırımcılara sahiptir.
- Özkaynak veya benzeri paylar şeklinde ortaklık paylarına sahiptir.

Ana ortaklık, yatırım işletmesi olan bağlı ortaklıkları vasıtasıyla kontrol ettiği işletmeler dahil olmak üzere kontrol ettiği tüm işletmeleri kendisi yatırım işletmesi değilse konsolide eder.

Açıklamalar

UFRS 10'da belirtilen herhangi bir açıklama yoktur. Bunun yerine, UFRS 12 Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklaması, gerekli açıklamaları özetlemektedir.

ÖRNEKLER:

Grup İçi İşlemlerin Eliminasyonu ve Konsolide Kâr veya Zarar Tablosunun Hazırlanması

A ana ortaklık, B bağılı ortaklığın %100 hissesine sahiptir. A ana ortaklık ve B bağılı ortaklığın konsolidasyon öncesi bireysel kâr veya zarar tabloları ve bunların grup içi işlemleri aşağıdaki gibidir:

	Ana Ortaklık A	Bağılı Ortaklık B
Satışlar	500	250
Satışların maliyeti	(200)	(130)
Brüt satış kârı	300	120
Finansal gelirler	50	-
Finansal giderler	-	(50)
MDV Satış kârı	50	-
Dönem kârı	550	70

- Ana ortaklık A, maliyeti 100 PB olan malı bağılı ortaklık B'ye 120 PB'ye satmıştır.
- Bağılı ortaklık B, bu malları 150 PB satış fiyatı ile grup dışına satmıştır.

Satışlar	120	
Satışların maliyeti		120

- Ana ortaklık A, bağılı ortaklık B'den 50 PB faiz geliri elde etmiştir.

Finansal gelirler	50	
Finansal giderler		50

- Ana ortaklık A, amortisman süresi sona eren 200 PB'lik makinesini 220 PB'ye bağılı ortaklık B'ye satmıştır.

MDV Satış kârı	20	
Tesis makine ve cihazlar		20

	Ana Ortaklık A	Bağılı Ortaklık B	Eliminasyon		Konsolide Kâr veya Zarar Tablosu
			Borç	Alacak	
Satışlar	500	250	120		630
Satışların maliyeti	200	130		120	210
Brüt satış kârı	300	120			420
Finansal gelirler	50		50		-
Finansal giderler	-	50		50	-
MDV Satış kârı	50	-	20		30
Dönem kârı	400	70			450

Konsolide Finansal Durum Tablosunun Hazırlanması

Ana Ortaklık X, Bağılı Ortaklık Y'nin %100'ünü satın almak için 1,000,000 PB ödemiştir ve Bağılı Ortaklık Z'nin %100'ünü satın almak için ise 800,000 PB ödemiştir. Satın alma işleminden hemen sonra, iki şirketin finansal durum tabloları aşağıdaki gibidir:

	Ana Ortaklık X	Bağılı Ortaklık Y	Bağılı Ortaklık Z
VARLIKLAR			
Kasa	900,000	300,000	400,000
Alıcılar	500,000	250,000	200,000
Stoklar	400,000	100,000	150,000
Finansal yatırımlar (Y ve Z)	1,900,000	-	-
Tesis, makine ve cihazlar	1,000,000	400,000	500,000
Toplam	4,700,000	1,050,000	1,250,000
KAYNAKLAR			
Satıcılar	300,000	150,000	200,000
Borç senetleri	400,000	100,000	100,000
Sermaye	3,150,000	700,000	800,000
Dağıtılmamış Kârlar	850,000	100,000	150,000
Toplam	4,700,000	1,050,000	1,250,000

Edinim tarihinde; Bağılı Ortaklık Y ve Bağılı Ortaklık Z'nin net varlıklarının gerçeğe uygun değeri aşağıdaki gibidir:

	Bağılı Ortaklık Y	Bağılı Ortaklık Z
Kasa	300,000	400,000
Alıcılar	290,000	250,000
Stoklar	120,000	180,000
Tesis, makine ve cihazlar	450,000	550,000
Satıcılar	170,000	250,000
Borç senetleri	120,000	120,000

İstenen: Ana ortaklık X, bağılı ortaklık Y ve Z için yevmiye kayıtlarını, eliminasyon için çalışma kağıdını ve konsolide finansal durum tablosunu düzenleyin.

Bağılı Ortaklık Y'nin sermayesinin eliminasyonu;

Alıcılar 40,000

Stoklar 20,000

Tesis, makine ve cihazlar 50,000

Satıcılar 20,000

Borç senetleri 20,000

Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri 70,000

Sermaye	700,000	
Dağıtılmamış kârlar	100,000	
Şerefiye	130,000	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri	70,000	
Finansal yatırımlar		1,000,000

Bağlı Ortaklık Z'nin sermayesinin eliminasyonu;

Alıcılar	50,000	
Stoklar	30,000	
Tesis, makine ve cihazlar	50,000	
Satıcılar		50,000
Borç senetleri		20,000
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri		60,000

Sermaye	800,000	
Dağıtılmamış kârlar	150,000	
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri	60,000	
Finansal yatırımlar		900,000
Pazarlıklı satın alma kazancı		110,000

	Ana Ortaklık X	Bağlı Ortaklık Y	Bağlı Ortaklık Z	Eliminasyon		Konsolide Finansal Durum Tablosu
				Borç	Alacak	
Kasa	900,000	300,000	400,000			1,600,000
Alıcılar	500,000	250,000	200,000	40,000 50,000		1,040,000
Stoklar	400,000	100,000	150,000	20,000 30,000		700,000
Finansal yatırımlar (Y ve Z)	1,900,000	-	-		1,000,000 900,000	-
Tesis, makine ve cihazlar	1,000,000	400,000	500,000	50,000 50,000		2,000,000
Şerefiye				130,000		130,000
Satıcılar	300,000	150,000	200,000		20,000 50,000	720,000
Borç senetleri	400,000	100,000	100,000		20,000 20,000	640,000
Sermaye	3,150,000	700,000	800,000	700,000 800,000		3,150,000
Dağıtılmamış kârlar	850,000	100,000	150,000	100,000 150,000		850,000
Gerçeğe uygun değer düzeltmeleri				70,000 60,000	70,000 60,000	-
Pazarlıklı satın alma kazancı					110,000	110,000

Ana Ortaklık X'in Konsolide Finansal Durum Tablosu	
VARLIKLAR	
Kasa	1,600,000
Alıcılar	1,040,000
Stoklar	700,000
Şerefiye	130,000
Tesis, Makine ve Cihazlar	2,000,000
Toplam	5,470,000
KAYNAKLAR	
Satıcılar	720,000
Borç senetleri	640,000
Sermaye	3,150,000
Dağıtılmamış kârlar	850,000
Pazarlıklı satın alma kazancı	110,000
Toplam	5,470,000